

Zenon Guldon

"Ikonografia zabytków Kielecczyny w malarstwie do 1944 r. : katalog wystawy", oprac. Marian Rumin, Kielce 1975 : [recenzja]

Rocznik Muzeum Narodowego w Kielcach 11, 382-383

1980

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

zowanej koncepcji wychowawczej. Wszystko to w pewnym stopniu pozwala zrozumieć trudności lewicy w walce o szkołę świecką. Z wywodów Autora wynika, że duże zasługi w upowszechnianiu komunistycznego i socjalistycznego wychowania położyły działające na terenie szkoły organizacje dziecięce i młodzieżowe KPP i PPS (Pionier, KZMP, Czerwone Harcerstwo). Z drugiej jednak strony obóz kościelny trafiał do społeczeństwa z hasłami szkoły wyznaniowej poprzez liczne tytuły prasowe, wiele świeckich organizacji katolickich (Akcja Katolicka, organizacje dewocyjne, katolickie stowarzyszenia młodzieży męskiej i żeńskiej) i wykorzystywaną dla tych celów ambonę. Ogólnie rzecz biorąc idea szkoły świeckiej nie przyjęła się w społeczeństwie (poza oczywiście działaczami KPP, PPS, Wyzwolenia, TUR, KZMP i częścią nauczycielstwa związkowego). Tym niemniej ogół społeczeństwa przeciwny był szkole wyznaniowej, lansowanej przez Kościół katolicki i prawicę społeczną.

Stwierdzić można, że wskazane wyżej walory poznawcze i wychowawcze pracy upoważniają do wysokiej oceny omawianej tu monografii J. Grzywny.

Zenon Guldon

IKONOGRAFIA ZABYTKÓW KIELECCZYZNY W MALARSTWIE DO 1944 R. KATALOG WYSTAWY, oprac. Marian Rumin, Kielce 1975, Muzeum Świętokrzyskie i Biuro Dokumentacji Zabytków w Kielcach, ss. 184.

Publikacja niniejsza, stanowiąca katalog wystawy zorganizowanej przez Muzeum Świętokrzyskie w Kielcach w ramach obchodów Międzynarodowego Roku Ochrony Zabytków, obejmuje 373 opisy malarskich przedstawień ikonograficznych zabytków Kielecczyny oraz 175 ilustracji. Przedstawiony materiał ikonograficzny obejmuje przede wszystkim malarstwo sztalugowe i szkice malarskie oraz „częściowo rysunek, o ile uzupełnia prezentowane malarstwo” (s. 10)¹. Ponadto jednak przykładowo uwzględniono także rysunki topograficzne i architektoniczne. Nie wydaje się, aby praktyka taka była słuszna. Wrywkowa informacja nie ma większej wartości dokumentacyjnej. W ostatnich latach ukazało się sporo pełnych katalogów rysunków architektonicznych, przechowywanych w zbiorach najważniejszych polskich muzeów, bibliotek i archiwów — poza wykorzystanymi przez Autora katalogami zbiorów Czartoryskich w Krakowie oraz Muzeum Narodowego i Gabinetu Rycin Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie, w 1974 r. ukazał się katalog rysunków z zasobów Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie². W niedługim więc czasie przystąpić będzie można do opracowania pełnego katalogu rysunków architektonicznych zabytków z terenu Kielecczyny.

¹ Prawie równocześnie z omawianą tu publikacją ukazał się *Katalog rysunków architektonicznych ze zbiorów Muzeum Narodowego w Krakowie, I. Rysunki Napoleona Ordy*, oprac. Z. Kucielska i Z. Tobiaszowa, Warszawa 1975.

² *Katalog rysunków architektonicznych z akt Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych w Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie. Rysunki architektoniczne, plany urbanistyczne, varia z lat 1800—1868*, oprac. M. Łodyńska-Kosińska, Warszawa 1974.

Zupełnie nieuzasadnione wydaje się zamieszczenie niektórych źródeł kartograficznych, przede wszystkim planów urbanistycznych (np. poz. 21, 46, 47). Opublikowane dotąd katalogi planów miast³ i szczegółowe opracowania z zakresu urbanistyki⁴ dostatecznie informują o zachowanych planach miast. Wyrwkowe informacje omawianego tu katalogu mogą wprowadzić jedynie w błąd mniej przygotowanego czytelnika.

W katalogu słusznie pominięto ryciny graficzne, malarstwo ścienne oraz widoki w tle obrazów sakralnych i historycznych. Winny one stać się przedmiotem odrębnego opracowania. Dla ilustracji zamieszczonych w czasopismach wystarczającym informatorem są bibliografie D. Grajewskiego⁵.

W końcowej konkluzji można chyba wyrazić nadzieję, że omawiane wydawnictwo winno zapoczątkować serię podobnych prac, które w sumie winny dać pełną informację o dokumentacji ikonograficznej, kartograficznej i technicznej zabytków Kielecczyny.

Zenon Guldon

³ *Katalog planów miast w Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie*, cz. 1, oprac. J. Kazimierski i D. Warecka, Warszawa 1953; *Katalog planów miast polskich w zbiorach Zakładu Architektury Polskiej Politechniki Warszawskiej*, oprac. A. Liczbiński i B. Ufnalewski, Warszawa 1962; *Katalog planów miast w zbiorach Archiwum Państwowego w Radomiu*, oprac. S. Trawkowski, Warszawa 1957.

⁴ Np. W. Kalinowski *Najstarsze plany Radomia (do roku 1818)*, „Biuletyn Kwartalny RTN”, t. VI, 1969, z. 3; tenże *Plany regulacji Radomia w latach 1818—1826*, „Biuletyn IUIA” 1952, nr 2; S. Marcinowski *Plany regulacyjne miast Kielecczyny z okresu działalności Staszica*, „Studia Kieleckie” 1976; nr 1; B. Paprocki *Zagadnienia urbanistyki Kielc w pierwszej połowie XIX wieku*, „Rocznik Muzeum Świętokrzyskiego”, t. III, 1966.

⁵ L. Grajewski *Bibliografia ilustracji do sztuki, zabytków i pamiątek artystycznych polskich z ilustrowanych polskich czasopism*, t. I: do r. 1924, Lwów 1933; tenże *Bibliografia ilustracji w czasopismach polskich XIX i pocz. XX w. (do 1918 r.)*, Warszawa 1972.

STANISŁAW ZIELIŃSKI: BIBLIOGRAFIA ROZPRAW HABILITACYJNYCH I DOKTORSKICH O WOJEWÓDZTWIE KIELECKIM ZA LATA 1959—1972, Radom 1975, Radomskie Towarzystwo Naukowe, ss. 40.

Bibliografia obejmuje opisy 173 rozpraw doktorskich i habilitacyjnych z lat 1959—1972, dotyczących województwa kieleckiego w granicach sprzed 1 czerwca 1975 r. Trudno wypowiadać się na temat kompletności pracy. Zwrócić jednak można uwagę na brak rozprawy doktorskiej F. T. Rzemieniuk: *Dzieje Bodzentyna (około 1355—1869)*, obronionej na Uniwersytecie Warszawskim w 1969 r. Nie zmienia to jednak faktu, że Kielecczynie poświęcono stosunkowo bardzo niewiele prac i w związku z tym potrzeby w zakresie badań regionalnych są ogromne. Tak na przykład w zakresie historii bardzo niewiele rozpraw poświęcono dziejom Kielecczyny w dobie przedrozbiorowej (z wyjątkiem archeologii) i w okresie Polski Ludowej.

Szkoda, że Autor nie zamieścił informacji o publikacji całości czy fragmentów prac. I bez tego stwierdzić jednak można, że bardzo niewiele prac doktorskich doczekało się wydania. Wydaje się, że winno to być sygnałem dla działających w Kielcach i Radomiu instytucji i towarzystw naukowych, które winny umożliwić publikację przynajmniej fragmentów cenniejszych rozpraw.

Potrzeba publikacji omawianego tu informatora nie wymaga uzasadnienia. Czy nie warto by obecnie przystąpić do sporządzenia bibliografii prac magisterskich, z których sporo przecież ma walory przyczynków naukowych?

Zenon Guldon